

De heen-en-weerbrief

Over het boek

Auteur: Gerda Dendooven

Uitgeverij: Querido

Over de maker

Gerda Dendooven begon meer dan 30 jaar geleden met illustreren. Ze maakte tekeningen bij teksten van Daniil Charms, Toon Tellegen en Bart Moeyaert. Geleidelijk aan ging ze ook zelf verhalen schrijven, sprookjes met een knipoog naar de wereld rondom ons. Of omgekeerd. Humor en donkerte gaan hand in hand in haar prentenboeken over kinderen die alleen zijn en een gezin zoeken. Die zoektocht is vaak hachelijk, maar als haar personages eenmaal thuiskomen is het altijd warm. Ze ontving voor prentenboeken als “Stella”, “Het verhaal van Slimme Krol” en “Takkenkind” een regen aan prijzen.

Bron: “Het raadsel van het denkende konijn en andere verhalen”, p. 111

Meer info over Gerda Dendooven: <https://iedereenleest.be/over-lezen/reeks/het-atelier-van-gerda-dendooven>

Korte inhoud

Een jongetje zit aan een tafel en schrijft een brief aan iemand die Krullenbol heet. Hij mist haar en hij vraagt hoe het met haar gaat. In de tekst lees je wat hij in zijn brief schrijft. Hij vraagt zich af waarom hij geen antwoord krijgt. In de tekeningen zie je de weg die de brief aflegt. Dankzij verschillende tussenpersonen zoals een man met een koffer, een politieagente, een ruiter en een hond komt de brief uiteindelijk terecht.

1. VOOR HET LEZEN

1.1. Brieven op tafel

MATERIAAL

- tafel of bureautje
- stoel of zeteltje
- (brief)papier, enveloppen en postzegels
- pen en eventueel inktpotje

- Zet een tafel of een bureautje klaar met een comfortabele stoel of een zeteltje.
- Leg er kleurrijk briefpapier op, enveloppen, wat postzegels, schrijfgerief en eventueel een inktpotje met een mooie pen.
- Laat de juryleden beurtelings plaatsnemen aan het schrijfbureau. Nodig hen uit het papier te bekijken, de pen vast te houden en aan de inkt te ruiken.
- Stel aan ieder jurylid in de schrijfstoel een vraag over brieven schrijven en versturen. De volgende vragen helpen je op weg:

- Heb jij weleens een brief verstuurd of gekregen? Hoe verstuur je een brief?
- Waarom schrijven mensen brieven? (om te vragen hoe het met iemand gaat / om te vertellen hoe het met jou gaat / om te laten weten dat iemand gestorven is (overlijdensbrief) / om te zeggen dat de choco op is en je na school bij een vriend gaat spelen (klein, haastig geschreven briefje of kattedelletje) / om te vertellen over je vakantie (postkaart) / om te zeggen dat je iemand leuk vindt (liefdesbrief) / om werk te vinden (sollicitatiebrief) / om iemand te laten betalen (factuur) / om iemand angst aan te jagen (dreigbrief))
- Kan je een brief ook tekenen? (je kan een boodschap uitbeelden in plaats van neerschrijven, of iemand een tekening opsturen)

1.2. Heen-en-weertekening

MATERIAAL

-
- vellen papier
 - schrijf- en tekengerief, zoals stiften, pennen of potloden
-
- Verdeel de juryleden in groepjes van drie of vier.
 - Neem de vellen papier en vouw ze tot harmonica's van drie of vier delen. (Zorg ervoor dat je het aantal vellen en harmonicadelen op het aantal juryleden afstemt.)
 - Het eerste jurylid binnen een groepje tekent op het bovenste stuk een hoofd. Dat kan het hoofd van een mens, een dier of een fantasiewezen zijn. Je kan hier op voorhand afspraken over maken, maar dat hoeft niet.
 - Wanneer het eerste jurylid klaar is met tekenen, vouwt die het hoofd naar achteren. Het tekenspelletje is namelijk het tofst als je niet meteen weet wat de vorige tekenaar bedacht heeft. Wel is het handig voor de volgende tekenaar als er net voorbij de vouwrand nog lijntjes zichtbaar zijn.
 - Dan is het de beurt aan het tweede jurylid dat bijvoorbeeld een nek tekent, waarna het derde jurylid een buik en armen verzint en het vierde jurylid benen en voeten.
 - Heeft iedereen een stukje getekend? Dan mag het laatste jurylid de tekening uitvouwen.
 - Bekijk de tekeningen in groep. Stel je voor dat de papieren figuren tot leven komen. Wat hebben de figuren elkaar te vertellen? Wat zouden ze elkaar schrijven?
-

2. TIJDENS HET LEZEN

2.1. Hoofdpersonages in de kijker

In dit boek schrijven twee mensen elkaar een brief. Wil je graag benadrukken in wiens hoofd(en) we meelesen? Toon tijdens het lezen dan portretten van Beertje en van Krullenbol. In de bijlage bij deze inspiratiefiche vind je scans van de illustraties.

2.2. Voorlezen XL

Overweeg om het prentenboek twee of zelfs drie keer voor te lezen. Zo geef je jezelf en de juryleden de tijd om bij tekst én beeld stil te staan.

- Neem plaats aan een schrijftafel en/of in een comfortabele stoel.
- Eerst lees je alleen de tekst voor. De cover en de twee hoofdpersonages kan je al tonen. De andere prenten laat je nog achterwege. Waarover gaat het verhaal? Wat gebeurt er?
- Nadien lees je de tekst nogmaals voor, terwijl je de prenten toont/projecteert. Wat gebeurt er in de prenten? Zie je iets in de prenten dat niet in de tekst staat? Wie zijn al die personages, en wat doen ze? (tekst en beeld vullen elkaar aan; de tekst is als het ware een geopende brief: je leest wat de jongen en Krullenbol naar elkaar schrijven; in de prenten zie je de weg die de brief aflegt, en dat dankzij verschillende tussenpersonen)
- Er is nog een derde manier om het boek voor te lezen. Op de achterflap staat: "een boek dat je kan lezen en bekijken van voren naar achteren, en van achteren naar voren." Klopt dit volgens de juryleden? Doe samen de test! Is het écht mogelijk om het verhaal van achteren naar voren te lezen en te bekijken? (grammaticaal gezien is het boek van eind tot begin te lezen: de slotzin "Dag Beertje" is bijvoorbeeld een perfecte openingszin;

ook op inhoudelijk en illustratief vlak doorstaat het verhaal de test. Begin je achterin, dan zie (en lees) je hoe Krullenbol een brief schrijft, en wel aan de jongen op de beginpagina; allebei de personages vragen naar elkaars dagelijkse leven, omdat ze elkaar missen)

3. NA HET LEZEN

3.1. Leeservaring

Sta even stil bij de interactie tussen tekst en beeld bij dit boek na jullie XL-voorleeservaring.

- Las je eerder al een boek waarin de tekst en tekeningen eigenlijk een ander verhaal vertellen?
- Wat vond je ervan? Had je meteen door wat er precies in de tekeningen gebeurde?
- In de tekeningen zitten eigenlijk heel veel extra verhalen. Verzin het verhaal van een van de personages die de brief helpt bezorgen!

3.2. De kortste brief

Wat is een brief eigenlijk? Neem samen de tekst onder de loep om tot een antwoord te komen. Eerst focus je op de brief in het boek. Je kan er eventueel ervaringen van de juryleden bij betrekken. Daarna nodig je de juryleden uit om de inhoud van de brief in een ultrakort briefje samen te vatten of een nieuw briefje te bedenken.

De volgende vragen helpen je op weg:

- Hoe begint het boek? (het boek begint als een brief, met een groet aan de bestemming)
- Is het boek ook echt een brief? Wat is het verschil tussen een boek en brief?
- Wie is Krullenbol? (de bestemming, ofwel de persoon bij wie de tekst in de brievenbus belandt)
- Vind je het een goede eerste zin? Heb je schrijftips voor Beertje en/of voor Krullenbol? (het is een logische manier om een boek te beginnen dat op een brief lijkt, want de zin bestaat uit een groet ("dag") en een koosnaampje ("Krullenbol"))
- Waarom denk je dat Beertje Krullenbol een brief schrijft en vice versa? Hoe weet je dat? (uit de tekst kan je afleiden dat de personages elkaar missen, ze hebben allebei het gevoel dat ze heel lang op een antwoord moeten wachten)
- Stel je voor dat de inkt bijna op is. Je kan maar drie zinnen naar Krullenbol schrijven. Welke zinnen hou je over, en waarom? In de bijlage bij deze inspiratiefiche vind je alle zinnen uit het boek. Druk ze af en bespreek samen met de juryleden welke zinnen ze het allerbelangrijkst vinden. Welke zinnen heb je écht nodig in de brief? (je hebt een groet met een (koos)naam nodig, een mededeling of een vraag en een groet van de afzender)

Ben je op zoek naar een creatieve uitdaging? Gebruik de zinnen uit de bijlage bij deze inspiratiefiche om een nieuwe brief samen te stellen of verzin samen een volledig nieuwe brief bij de prenten uit het boek. De volgende vragen helpen je op weg:

- Aan wie zou jij graag een brief willen schrijven, en waarom? Zo ja, welke? (aan mijn beste vriend / aan mijn overleden opa / aan mijn huisdier / aan iemand die ik (nog) niet ken / aan mijn leerkracht / aan het huis waarin ik woon / aan mezelf)
- Kan je een brief aan jezelf schrijven? (je kan een brief schrijven aan wie je maar wil, dus ook aan jezelf, de afzender kan dus dezelfde zijn als de bestemming). Tip: verzin een brief voor je toekomstige zelf en stop die in een doos voor later of vraag iemand de brief na een paar jaar naar je op te sturen.

3.3. Meneer Papier

MATERIAAL

- gekleurde enveloppen
- harde kleurpotloden
- scharen
- lijmstiften

- Leg de juryleden de volgende uitspraken voor. Telkens als ze akkoord gaan, steken ze een enveloppe in de lucht.
 - “Op de schutbladen van het boek zie je mensen en dieren. Ze zorgen ervoor dat de brief bij de juiste persoon terecht komt.” (tussen de lijnen van de brief zijn inderdaad de contouren van de tussenpersonen afgebeeld)
 - “Als je alle prenten naast elkaar zou leggen, dan krijg je een bonte stoet personages.” (de brief komt in de handen van vele soorten mensen en dieren terecht). Hebben de juryleden weleens een leporello of een harmonicaboek gelezen? Een leporello is een boek in zigzagvorm dat je eenvoudig kan uitklappen. Tip: heb je nog gevouwen vellen papier over van de startactiviteit hierboven? Gebruik ze dan om je eigen leporello te maken. De juryleden kiezen ieder een deeltje uit om een favoriet personage op af te beelden. Klap de leporello uit en je ziet in één oogopslag een parade briefbezorgers!
 - “De illustrator heeft in dit boek heel veel verschillende kleuren gebruikt.” (de illustrator koos voor een beperkt kleurenpalet). Spreekt het beperkte kleurenpalet je aan?
 - “De personages in dit boek zien er net echt uit. Ze lijken op mensen die ik ken.” Mogelijk antwoord: de auteur kijkt graag af van traditionele proporties. Haar personages hebben vaak reusachtige armen of lange benen.
- Soms knippen papieren figuren hun eigen verhaal. Bekijk samen met de juryleden een of een paar afleveringen van de stopmotion animatiereeks “Meneer Papier”. De filmpjes zijn gebaseerd op de prentenboeken van Gerda Dendooven en Elvis Peeters: <https://www.vrt.be/vrtnu/a-z/meneer-papier/>.
- Geef de juryleden na het kijken een gekleurde envelop en nodig hen uit om er een eigen figuurtje van te maken. De volgende suggesties helpen je op weg:
 - Plooi je hoekjes om en/of knip je stukjes af? Welke vormen hou je over? Zijn er stukjes papier die je graag bijhoudt? Leg ze even aan de kant, of bewaar ze in een tweede enveloppe voor later.
 - Ontdek je een hoofd of een gezicht in je geplooid of verknipte envelop? Neem er een kleurpotlood bij en teken oogjes of een mond.
 - Welke kleren draagt je figuurtje?
 - Wat gaat het figuurtje vandaag doen? Misschien kan je van je verknipte restjes een attribuut maken, zoals een bal, een boek of een bril.

4. VERDER LEZEN

- De boom met het oor / Annet Schaap en Philip Hopman (ill.) (Querido, 2019)
 - Drie zotte zussen / Siska Goeminne en Trui Chielens (ill.) (De Eenhoorn, 2019)
 - Het boek / Marije Tolman (ill.) en Ronald Tolman (ill.) (Querido, 2017)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op ‘Lezen’ en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlages – Jongen

Bijlages – Jongen

Bijlages

dag Krullenbol
gaat het goed met jou?
heb je mijn brief ontvangen?
elke ochtend kijk ik uit naar je
antwoord

wanneer schrijf je me weer eens?
ik maak me eigenlijk een
beetje zorgen
want het blijft zo stil aan de
andere kant

misschien is je brief wel
zoekgeraakt
daar ben ik bang voor
of zou de postbode zich van huis
hebben vergist?

Bijlages

dat denk ik soms
je bent me toch niet vergeten?
het wachten duurt zo lang
de weken kruipen voorbij en

elke dag lijkt op de vorige
verder gebeurt hier nooit iets
behalve dat
de hond gisteren bijna is
weggewaaid

of geloof je het niet dat
ik verlang om je terug te zien
zal ik bloemen of liever taart
voor je meebrengen?

Bijlages

wat vind je van mijn plan
ik verstop me in een envelop en
vlieg naar je toe
kijken hoe je woont
luisteren naar je verhalen

ik wil heel graag je vrienden
leren kennen
hoe heten ze?
wie zijn je buren?
komen ze soms binnen?

heb je een hond of een kat?
ga je wel eens wandelen?
doordeweeks of op zondag
vertel me wat jij allemaal doet

Bijlages

ik droom vaak over jou
droom jij soms over mij?
zeg eens eerlijk!
toe! ik ben zo benieuwd

schrijf me snel en veel!
want ik mis je
ik denk elke dag aan jou
dag Beertje